

Els arxius fotogràfics

eclosió d'importantes compilacions d'imatges en la darrera dèca-

da ha reportat elements molt positius, com la recuperació de produccions que podrien haver desaparegut i la possibilitat de consultar milions d'imatges fonamentals per a la construcció de la nostra història gràfica. Pel que fa a la recuperació de fons fotogràfics per a la consulta pública és un cas paradigmàtic l'Arxiu Municipal de Palafrugell, que va ingressar fa pocs anys el del fotògraf Jaume Ferrer i Massanet, amb el qual es va recobrar la producció d'un important fotògraf pictoralista que el temps s'havia encarregat de fer oblidar. Un altre exemple és l'Arxiu Municipal de l'Escala, que té el fons de Josep Esquirol, el productor de caps d'estudi i de vela llatina més conegut de les comarques de Girona. Tampoc podem obviar l'ingrés en diferents arxius de fons de fotògrafs professionals (Emili Casas a l'Arxiu Històric Comarcal de la Bisbal, Unal a l'Arxiu d'Imatges de l'Ajuntament de Girona, Serrat a l'Arxiu Municipal de Palamós, etcètera) i dels d'històrics fotògrafs de premsa (Narcís Sans a l'arxiu de Girona abans esmentat, Pablito a l'Arxiu d'Imatges Emili Massanas i Burcet). L'important valor documental dels fotògrafs amateurs també s'ha anat descobrint amb l'ingrés d'aquests fons en diferents arxius, com el fons de Mn. Albert a l'Arxiu Municipal de Figueres o el Gallissà al de Lloret de Mar. Però des de la iniciativa privada també es fan tasques importants de recuperació: l'Arxiu Teixidor, a Olot, ha recuperat fons d'autors garrotxins interessantíssims, per exemple el de Carme Gotarde, una de les escasses dones que es varen dedicar professionalment a la fotografia fins a la

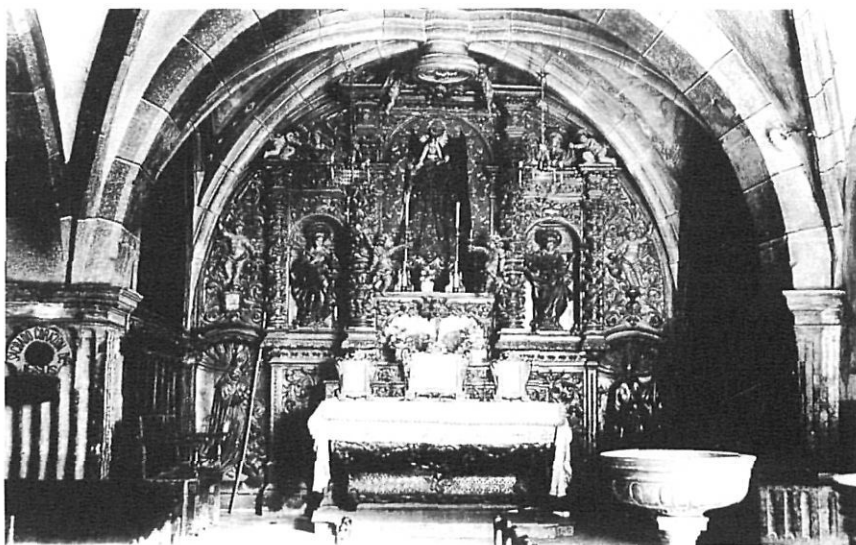
Dolors Grau i Ferrando

meitat d'aquest segle. Fins i tot una col·lecció, la d'Emili Massanas i Burcet, ha donat nom a un arxiu: l'AIEMB de la Diputació.

La recuperació de les imatges des de les institucions públiques s'ha fet moltes vegades per mitjà de crides a la ciutadania canalitzades a través dels mitjans que els arxius tenen més a l'abast: butlletins, revistes d'àmbit local o temàtic, exposicions, publicacions, etcètera. Per exemple, el Consell Comarcal del Pla de l'Estany, arran de la publicació *Estampes del Pla de l'Estany*, va crear l'actual Fons d'Imatges; el Taller d'Història de Maçanet de la Selva també ha augmentat les peces del seu Arxiu d'Imatges de forma paral·lela als seus productes de difusió; mentre que l'Arxiu Municipal de Cassà de la Selva ha impulsat el seu fons fotogràfic a través d'articles publicats a la revista local *Llumiguia*.

De totes maneres els arxius d'imatges actuals no es nodreixen només d'originals, sinó també de reproduccions modernes de peces que romanen en mans de particulars i que cobreixen llacunes importants en la història gràfica del seu àmbit geogràfic o temàtic, o que donen valor afegit a una col·lecció, com la compilació que fa el Museu del Joguet de Figueres, que documenta l'evolució de la joguina.

Les imatges ingressen als arxius sota les fórmules de transferències, donacions, dipòsits, adquisicions, cessions, etcètera, que tenen problemàtiques diferents, algunes de les quals puntualitzarem seguidament. Les transferències, perquè compliquen la descripció de les imatges, atès que les solen integrar reportatges voluminosos generats per les mateixes administracions. En canvi, les fórmules de dipòsit i adquisició el

Fotografia donada per Josep Bosch a l'Arxiu Municipal de Cassà de la Selva: l'altar de les Sogues, abans de la seva destrucció l'any 1936.

que condicionen és el futur del mateix arxiu: la primera perquè no deixa de ser un ingrés temporal (per exemple la col·lecció Emili Massanas i Burcet ho és) que pot ser reclamat pel seu propietari, i la segona (a la qual s'acullen en més o menys mesura molts centres) perquè pot provocar un excessiu mercadeig de les peces.

El manteniment d'un arxiu fotogràfic és molt car, tant pel que fa a la instal·lació com a la descripció. Tocant a la primera, els diferents suports i emulsions tenen problemes de conservació diferents, però la realitat és que la persona que té cura dels fons i les col·leccions ha de ser pragmàtica, buscar solucions generalistes i racionals per al seu arxiu. Quant a la descripció, els arxius que depenen d'institucions públiques solen tenir un professional al capdavant; però aquest servei no el poden costejar ni la majoria de les entitats ni evidentment els particulars. A més, els arxivistes tenen clara la descripció del patrimoni documental de la seva institució basada en sèries documentals més o menys estandarditzades, però les exigències del consumidor visual passen per la necessitat que el professional empli cada vegada més tècniques documentalistes. La utilització d'aquestes tècniques requereix el domini de paraules clau, descriptors i/o *thesaurus*, però en la descripció intervé també la mateixa idiosincràsia del centre, el caràcter dels fons, el perfil dels usuaris i —punt molt important— el pressupost de la institució. Actualment no hi ha cap homogeneïtat en les metodologies utilitzades (van des de la recerca d'una imatge per la seva descripció fins a la utilització de claus de classificació i descriptors a diferents nivells), i aquesta esdevé una de les grans assignatures pendent dels arxivistes i els documentalistes, atès que l'era de l'intercanvi d'informació requereix obligatòriament estàndards de comunicació.

Informatització

Les noves tecnologies han caigut com una llosa sobre els arxivistes i documentalistes: informatitzar o no; digitalitzar o no. Molts arxius estan esperant la solució ideal, d'altres utilitzen les eines mínimes necessàries i, finalment, hi ha qui ha fet una aposta arriscada que, també cal dir-ho, no sempre ha sortit bé. No és senzill apostar per un projecte concret, tot i que les ofertes són temptadores i pot semblar com si les noves tecnologies ho solucionessin tot. Res més lluny de la realitat, atès que la utilització de les noves eines requereix un estricte disseny del projecte, sense admissió de dubtes. En general els arxius d'imatges de dimensions reduïdes o mitjanes opten per aplicacions sobre paquets estandarditzats que permeten la manipulació de consultes, formularis i informes per part d'usuaris avançats. L'Ajuntament de Girona utilitza una aplicació d'elaboració pròpia anomenada *Apclmatge* per gestionar el seu arxiu de gairebé 700.000 imatges; alguns dels fons que depenen

Microsoft Access - [Fitxa Imatges]

Arxiu

Fitxa fons d'imatges Buscar: []

Identificació: Autor: **RIBERA MASGRAU JAUME**

Procedència: **CONSELL COMARCAL DEL PLA DE L'ESTANY**

Títol: **Riu Fluvià**

Descripció: **El Fluvià vist des de Sant Miquel de Roça. Aquest punt separa els termes d'Espanella i Crespà**

Classificació: **FLUVIA PANORAMIQUE**

Descriptors: **Rius i saltants d'aigua** Municipi: **CR**

Localització: **Sant Miquel de Roça**

Data: Entre: **05** 1.993 i: **05** 1.993

Cond. Repro: **0**

Caract. original: Suport: **D** Color: **X** Format: **24x36** U.Mida: **M** Orientació: **H**

Estat Conserv.: **B** Comentaris s/ estat:

Arxiu físic: Arxivador: **1** / **8** Data Ingrés: **31/05/1993** Exemplar: **0**

A.Electrònic: Suport: **CDR** Número: **1** Etiqueta: **40010008.TIF** Format: **TIF**

Mides: **3072x1968** Resolució: **2200** Classe: **RGB 24b** Arxivat: **16/09/1997**

Presentació Formulari

Productes de difusió realitzats pels arxius.

de la Generalitat de Catalunya utilitzen l'aplicació DAC; i l'AIEMB va encarregar a una empresa especialitzada la realització del sistema de gestió electrònica. La digitalització encara s'ha introduït menys en els arxius: alguns ho han fet de manera pràcticament obligatòria, com els arxius d'empreses editores, mentre que d'altres ho han fet de forma premeditada, com l'AIEMB, el Fons d'Imatges del Consell Comarcal del Pla de l'Estany, l'Arxiu Municipal de Roses, l'Arxiu Municipal de Girona o la col·lecció del Museu del Joguet de Figueres. De totes maneres cal dir que en molts d'aquests casos es digitalitza l'arxiu de manera selectiva, és a dir segons un criteri preestablert: de conservació, d'alta consultabilitat, de qualitat, etcètera.

Plaques de vidre, del fons Ferrer a Palafrugell.

La presència dels arxius d'imatges de les comarques de Girona a Internet és testimonial i pràcticament es redueix a publicitar el servei i a descriure els fons.

El de l'AIEMB (<http://www.ddgi.es/>) va ser-ne l'espai pioner, però no s'ha modificat des de fa més de dos anys. Altres pàgines més recents són la del Fons d'Imatges del Pla de l'Estany (<http://www.ddgi.es/plaestany/>) i la del COAC (<http://www.coac.es/>). La primera vol ser més interactiva i proposa als internautes que documentin una imatge. Properament s'afegirà a aquest migrat panorama cibernètic la pàgina del CRDI (Centre de Recursos de la Imatge de Girona), i esperem que aquesta tardança estigui recompensada per alguna proposta electrònica més ambiciosa.

L'usuari té milions d'imatges al seu abast, però aquest camp és tan llaminer que actualment hi ha una sobresaturació de productes, i sovint l'únic que interessa és publicitar una fotografia més o menys evocadora sense cap altra finalitat i sense fer-hi constar, moltes vegades, ni el nom del productor ni la procedència. Davant aquest desgavell i per tal d'acomodar-se a les noves reglamentacions que protegeixen els drets d'autors, les institucions es veuen obligades a elaborar models d'autorització (no totes ho fan) per a la reproducció de les imatges, en els quals consta l'ús per al qual es facilita la còpia. De fet, aquest és ara per ara un dels problemes més importants als quals s'enfronten els arxius d'imatges: l'ús, o el mal ús, que es pot fer de les còpies que els usuaris sol·liciten.

Dolors Grau i Ferrando
és arxivera i fothistoriadora.

Enric Bruguera/AMP